

PREVENTIIVINEN PERHETYÖ/ VANHEMPIEN KURSSIT POHJOISMAISSA

Tällä hetkellä Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa korostuu lasten psyykkisen hyvinvoinnin edistämässä sekä preventiivisessä toiminnassa vanhemmuuden tukeminen erilaisten vanhempainkurssien kautta. Yleisesti puhutaan vanhempienkurseista, koska kurssien lähtökohtana on, että vanhemmat ovat ensisijaisesti vastuussa lasten ja perheen hyvinvoinnista.

Tutkimukset osoittavat, että vanhemmuuden tukeminen parantaa lasten psyykkistä terveyttä ja vaikutus on tehokkain varhaisen tuen toteutuessa. Vanhempien kurssit keskittyvät vanhempien ja lasten yhteistoiminnan vahvistamiseen ja vuorovaikutuksen kehittämiseen. Kurssit ovat useimmiten avoimia kaikille, mutta tarjolla on myös kohdennettuja kursseja.

Nordisk Campell Centerin mukaan lasten mielenterveys- ja käyttäytymisongelmat ovat lisääntyneet; kansainvälisten tilastojen mukaan psyykkisesti oireilee joka kuudes. Eri maista saatujen tutkimustulosten perusteella ryhmäperusteinen vanhempien koulutus vähentää lasten käyttäytymis- ja tunne-elämän ongelmia, koska vanhemmat saavat sitä kautta arjen välineitä ja tukea lasten kasvattamiseen ja omaan vanhemmuuteen. NCC:n tutkimuskatsauksessa on arvioitu viittä vanhempien koulutuksesta tehtyä tutkimusta. Katsauksen johtopäätöksenä on, että pieniä lapsia voidaan auttaa opettamalla heidän vanhempiaan kasvattamaan, ohjaamaan ja tukemaan lapsiaan paremmin. NCC perään kuuluttaa jatkossa vanhempien kurssien vaikutusten tutkimisessa pidempiä seurantajaksoja ja kurssien vaikuttavuuden varmistamiseksi jatkuvuutta vanhempien kouluttamiseen. <http://www.sfi.dk/sw31200.asp?usepf=true> ja <http://www.sfi.dk/sw31202.asp>

Göteborgin Yliopiston psykologian laitoksella 3/2007 julkaistu väitöskirja (Assessing and treating three to twelve-year-olds displaying disruptive behaviour problems, Ulf Axberg) osoittaa, että käyttäytymishäiriöisiä lapsia voidaan auttaa tukemalla heidän vanhempiaan vanhempien kurssin muodossa http://www.samfak.gu.se/aktuellt/nyheter/nyheter_detalj/?contentId=659727.

INTERNATIONAL CHILD DEVELOPMENT PROGRAM (ICDP)

ICDP:n tavoitteena on kehittää lasta hoitavien ja kasvattavien henkilöiden kompetenssia sekä opastaa heitä keskittymään lapsen positiivisiin puoliin. Kansainvälinen säätiö, (perustettu 1992), kansalaisjärjestö, jonka tehtävänä on psykososiaalisen ja kasvatuksellisen kompetenssin kehittäminen, opettaminen ja tietoisuuden lisääminen. Mallin ovat kehittäneet professorit Karsten Hundeide ja Hemming Rye Oslon Yliopistosta. ICDP –ohjelmalla on evidenssiin pohjautuvaa näyttöä, että malli toimii erilaisissa yhteiskunnissa ja vanhempien erilaisista koulutustaustoista riippumatta.

ICDP-ohjelma ennaltaehkäisee lasten hoitoon ja huolenpitoon liittyvää laiminlyöntiä tai lasten huonoa kohtelua, joka vaarantaa lapsen terveen kehityksen. Keskeisenä tavoitteena on kehittää lapsen ja hoitajien vuorovaikutusta lapsen kulttuuriin liittyvillä, merkityksellisillä resursseilla.

Tavoitteet:

- vahvistaa vanhempien kiinnostusta ja sitoutumista lapsiinsa positiivisella tavalla
- vahvistaa vanhempien luottamusta omiin kykyihinsä
- vahvistaa lapsen kehityksen kannalta tärkeitä ihmissuhteita
- antaa lapselle positiivista palautetta

- ehkäisee olosuhteita ja tilanteita, jotka saattavat johtaa lapsen laiminlyöntiin
- lapsen oikeuksien edistäminen; mahdollisuus lapsille tulla kuulluiksi ja kuunnelluiksi ja luoda tilaisuus merkitykselliseen dialogiin aikuisen kanssa
- auttaa lasta kontrolloimaan itseään asettamalla positiivisia rajoja

ICDP:ssä käytetään ryhmämenetelmää ongelmien ennaltaehkäisemiseksi. Aluksi vanhemmat tai lapsen hoitajat refleктоivat omaa tilannettaan saavuttaakseen lapsestaan positiivisen käsityksen. Tässä yhteydessä vanhemmille jaetaan kirja, jossa he saavat arvioida itseään päivittäisessä suhteessaan lapseensa.

Kurssin vetäjä tuo esille kahdeksan vanhemmuuden osaamisaluetta, joita vanhemmat yrittävät havainnollistaa roolipelien, videoiden, kuvien ja keskustelun avulla. Ideana on, että osaaminen opitaan ja sisäistetään, siten että vanhemmat ymmärtävät analysoida niitä omasta tilanteestaan ja oppivat sitä kautta käyttämään niitä suhteessa lapsiinsa. Tämän oppimisprosessin ehtona on lämmin ja turvallinen ympäristö, joka motivoi osallistujia avoimeen reflektioon eri tilanteista, testaamaan uusia vuorovaikutusmalleja ja jakamaan henkilökohtaisia kokemuksia.

Kohderyhmä:

- haavoittuvat lapsiryhmät, vanhemmat ja perheet (köyhyys, sodat, maahanmuutto, perhekonfliktit-väkivalta, laitoksissa ja pakolaisleireillä elävät lapset tai perheet)
- relevantti erityisesti 0-6v vanhemmille tai kasvattajille, mutta soveltuu myös murroikäisten lasten vanhemmille
- **preventiivinen että kuntouttava** toiminta eri konteksteissa
- kouluttaa myös päiväkotihenkilöstöä, opettajia, lastenhoitajia instituutioissa

Toimintatapa:

- työskentely yhteisöpohjalta kouluttamalla ja mobilisoimalla resurssihenkilöitä paikallisessa verkostossa ja järjestöissä kouluttamaan puolestaan vanhempia, huoltajia, lastenkasvattajia omissa yhteisöissään > **voimauttaminen**
- **käytäntöjen juurruttaminen paikalliseen verkostoon ja rakenteisiin**

Yhteispohjoismainen ICDP verkosto aloitti toimintansa 2002 tavoitteena osaamisen ja kokemusten vaihtaminen

- Norjassa ICDP-ohjelma käytössä kansallisella tasolla Barne – og familje departementetin alaisuudessa www.icdp.no
- Tanskassa ICDP-ohjelmaa käytetty vuodesta 1995 lähtien Søbyn kunnassa Jyllands (rekisteröityminen viralliseksi verkostoksi 2002) www.icdp.dk
- Ruotsissa rekisteröity ICDP-säätiö v. 2002. Toiminta Ruotsissa nivottu lasten terveydenhuoltoon, esikouluihin, kouluihin ja sosiaalitoimeen www.icdp.se

Menetelmän käyttö ja dokumentointi

ICDP käytetään Norjassa, Ruotsissa, Tanskassa, Sveitsissä, Ukrainassa, Venäjällä, Makedoniassa, Espanjassa, Italiassa, Hollannissa, Bosniassa, Kirgisiassa, useissa Afrikan, Etelä-Amerikan ja Itä-Aasian maissa. Ohjelman valmistelu, kohderyhmä ja koordinointi voi vaihdella maittain.

ICDP tähtää ohjelman jatkuvaan arviointiin ja tavoitteena on paikallisten yliopistojen osallistuminen arviointiin. Ryhmähaastatteluiden ja casetutkimuksen avulla on kerätty tietoa arviointia varten ja mallista on evidenssiin pohjautuvaa näyttöä se toimivan erilaisissa yhteiskunnissa ja vanhempien erilaisista koulutus taustoista riippumatta. ICDP'n kotisivuilla on katsaus arviointiin ja ohjelman vaikutusten dokumentointiin www.icdp.info

Arvio 2004 The Psychology of the University of Narino, Kolumbia osoittaa, että ICDP:llä on ollut positiivinen vaikutus lapsen ja häntä hoitavien aikuisten välillä. Osallistujat ovat saaneet uusia välineitä yhdessäoloon ja malleja, joiden avulla vahvistetaan positiivisesti aikaisemmin vaikeiksi osoittautuneita suhteita. Lasten ja vanhempien välinen vuorovaikutus lisääntyi merkittävästi. Arviointi Angolasta, Norjasta, Makedoniasta ja Venäjältä osoittavat samanlaisia tuloksia.

Lisätietoa

ICDP head office
PO Box 15
N-1321, Stabekk
Norge

Telefon: +47 67 516 707
E-mail: icdp@icdp.no

ICDP information office
PO Box 262
Watford
Herts. WD18 7GS
England

Telefon: +44 1923 230 121
E-mail: icdpuk@yahoo.co.uk

An introduction to ICDP programme
<http://www.icdp.info/Introduction%20to%20the%20ICDP%20Program1.pdf>

Kirjoja

Præsentation af ICDP programmet: Hundeide, Karsten: *8 samspilstemaer: Relationsarbejde - en forældreguide*, Frederikshavn: Dafolo, 2004

Bog om indføring i ICDP-programmet: Hundeide, Karsten: *Relationsarbejde i institution og skole*, Frederikshavn: Dafolo, 2004 (Originaltitel: Ledet samspill fra spedbarn til skolealder)

VANHEMPIENOHJAUSOHJELMA

Kyseessä on ennaltaehkäisevä ohjelma, joka vahvistaa lasten kasvatusta ja huolenpitoa, ehkäisee psykososiaalisia ongelmia ja vähentää yhteistyövaikeuksia.

Vanhempienohjausohjelmalla parannetaan vanhempien, lasten ja ammattihenkilöstön kontaktia ja vuorovaikutusta. Ohjelma käynnistyi Norjassa 1995 Sosiaali- ja terveysministeriön lasten – ja perheosastolla. Perusajatuksena, että vanhemmat ovat lastensa parhaita asiantuntijoita. Tämän takia toiminta on kohdennettu kohtauspaikkojen perustamisella, jossa vanhemmat voivat vaihtaa kokemuksiaan ja keskustella yleisistä lasten kasvatukseen liittyvistä kysymyksistä. Vanhempainryhmät rakentuvat paikallisille verkostoille, joissa osallistujat yhteistyössä lasten parissa työskentelevien kanssa, opettelevat lasten osallistumista leikin, pelein, lauluin ja muilla aktiviteeteilla. Käsikirjat, videot ja teemavihkot kuuluvat työskentelyyn.

Ohjelman avulla lisätään myös ammattihenkilöstön pätevyyttä ja kehitetään menetelmiä. Tämän avulla vahvistetaan yhteistyötä perheiden ja kuntien lasten parissa työskentelevän henkilöstön kanssa.

Ohjelmaan on työstetty materiaalia, mm. teemavihkoja ja video, joka kertoo kiusaamisesta, adoptioperheistä, ruokatottumuksista ja ylipainosta, pienten lasten surusta, sairaasta lapsesta perheessä, lasten media-arvoista.

Kunnille on kehitetty ohjaus- ja tiedotusmateriaalia, joka motivoi toimijoita käynnistämään vanhempaintukitoimintaa terveyskeskuksissa, lastentarhoissa ja kouluissa.

Menetelmä

Menetelmällisesti ohjelma rakentuu **ICDP-ohjelmalle** (suhde- ja resurssiorientaatio), jossa vanhemmat tulevat tietoisiksi omista resursseistaan ja opettelevat parantamaan yhteistyötä lastensa kanssa. Ohjelma pohjautuu humanistiseen traditioon, jossa vanhempien tehtävänä on lapsen kehityksen edistäminen.

Ohjelman ideana on ryhmäperusteisella menetelmällä lisätä vanhempien tietoisuutta omista resursseistaan. Huomion kohteena on vanhempien positiiviset kokemukset lapsesta ja tunneperäinen identifikaatio lapseen. Lisäksi menetelmä vahvistaa vanhempien itsetuntoa ja edistää tunnevuorovaikutusta lapseen, mikä kehittää lapsi-vanhempi-suhdetta.

Vähemmistöperheissä keskitytään lisäämään pakolaisten tai maahanmuuttajaperheiden tietoisuutta **omiin kansallisiin kulttuuriarvoihin liittyvistä arvoista, joita myös vastaanottomaa edustaa.**

Menetelmän käyttö ja dokumentaatio

Vanhempienohjausohjelma on Norjassa kansallinen hanke, jossa useat ministeriöt tekevät yhteistyötä ohjelman implementoinniksi. Ohjelma on toistaiseksi käytössä vain muutamissa kunnissa, mutta tavoitteena on, että kaikki vanhemmat Norjassa voisivat osallistua ohjelmaan ja kaikissa kunnissa toimisi koulutetut ohjaajat.

Ohjelmaa on käytetty Tanskassa, Ruotsissa ja useissa Etelä-Amerikan maissa, Afrikassa ja Aasiassa.

Ohjelmaa on arvioitu Norjassa 1995-1998. Tulokset osoittavat, että

- useimmat aktiviteetit järjestettiin lastentarhoissa ja terveyskeskuksissa, koulut ja pedagogis-psykologiset palvelut käyttäneet ohjelmaa vähemmän
- ohjelma lisännyt ammattihenkilöstön osaamista merkittävästi
- käytännön materiaali, kuten käsikirjat, videot, teemavihkot ovat toimineet merkittävinä apuvälineinä keskustelun käynnistämisessä
- toiminnan paikallisen laajuuden ja kunnassa työtekevien koetun hyödyn välillä selkeä yhteys

Ohjelmaa on tämän lisäksi arvioitu 2003 - 2005 vähemmistöperheiden yhteydessä tehdyn työn osalta. Arviointi on toteutettu Oslolla, Drammenissa ja Stavangerissa ja se osoitti, että ohjelma on osallistujien ja työntekijöiden puolesta otettu positiivisesti vastaan.

Lisätietoja:

CVU Nordjylland
Mogens Blæhr og Peter Westmark
Telefon: 70 23 50 03
E-mail: mblaerh@post2.tele.dk; pw@cvu-nord.dk

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
Grete Flakk
Telefon: +47 24 04 41 83 / + 47 95 03 75 51
E-mail: grete.flakk@bufdir.no

http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2002/Atte-temaer-for-godt-samspill.html?id=87872 Pjece med 8 temaer (fra ICDP) for god samspill: ”Åtta temaer för god samspill” Sisältää sekä kuvauksen että harjoituksia. Saatavilla norjan, arabian, somalian, tamilin, urdun ja turkin kielisinä.

Materiaalikatsaus vanhempienohjausohjelmasta
http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/veiledninger_brosjyrer/2003/Materielloversikt---norsk.html?id=270563

DE OTROLIGA ÅREN

Ohjelmalla on ennaltaehkäisevä ja kuntouttava vaikutus ja se muodostuu kolmesta ohjelmasta, joiden tavoitteena on turvata lapselle myönteinen kehitys. Alkuperäisen ohjelman ”The incredible Years” on kehittänyt Phd Carolyn Webster-Stratton Seattlesta Usa:sta. Ohjelma on ollut käytössä 15, Ruotsissa vuodesta 2002 lähtien. Se koostuu **vanhempien ohjauksesta, lasten omasta ohjelmasta** (Dinosauruskoulu) ja **opettajien ohjelmasta**. Jokaisella kurssilla käytetään videointejä, opetus tapahtuu kiinteän johtamismanuaalin pohjalta. Tämän lisäksi jokaisella ohjelmalla on oma manuaali ja ohjelmamateriaali.

De otroliga åren – ohjelmassa oleva **vanhempien ohjausosuus** on tarkoitettu 2-10v lasten vanhemmille. Ohjelma edistää vanhempien osaamista kasvattajina keskittyen positiiviseen ongelman ratkaisuun yhdessä lasten kanssa. Ohjaus koostuu 10-14 vanhemman ryhmäopetuksesta. Opetusta ryhmän vetäjän ohjaamana kaksi kertaa viikossa mm. videoinnin, roolipelin jne avulla. Kontaktia lapsiin otetaan leikein, palkitsemalla, asettamalla rajoja. Jokaisella tapaamisella on oma tarkka ohjelmansa, jossa **kokemuspainotteisuudella** on suurin vaikutus. Ryhmään voi osallistua 9-16 vanhempaa.

Lapsiohjelmalla on **hyvin aggressiivisille lapsille** hoidollinen merkitys ja **ennaltaehkäisevä vaikutus koko luokalle**. Ohjelma keskittyy kehittämään lapsen sosiaalista ja emotionaalista kompetenssia, jolloin lapsi oppii kommunikoidaan tunteistaan ja tulee paremmaksi ongelmien ratkaisijaksi.

Aggressiivisille lapsille on viikoittainen kaksituntinen työskentely, jossa lapsiryhmä (max 6 lasta) käy läpi videoharjoituksia ja kirjallisia materiaaleja. Dinosauruskoulu koko luokalle käsittää 60 tuntia 22 viikkoa, jossa opettaja videoin ja avoimella keskustelulla auttaa oppilaita käsittelemään aggressioita.

Toimivinta on, että vanhempien ja lastenkurssit vedetään yhtäaikaaisesti,

Opettajaohjelman avulla edistetään lasten sosiaalista ja emotionaalista kompetenssia. Opettajille tarkoitettu opas How to promote Children's Social and Emotional Competence, toimii pohjana koulutuksessa. Ohjelma käydään läpi neljän päivän seminaarina tai 14 x 2h opetustunteina.

Menetelmä

Intervention perustana vanhempien, lasten ja opettajien ohjelmassa on kehitysteoria. Tässä korostetaan niitä rooleja ja asioita, jotka ovat tunneperäisten häiriöiden synnyssä riski- ja suojaavia tekijöitä. Metodisesti näissä kolmessa ohjelmassa käytetään melko erilaisia menetelmiä.

Vanhempien ohjauksessa käsitellään mm. vanhempien **kognitiivista kompetenssia** kielteisten mallien minimoimiseksi. Toisekseen kehitetään vanhempien kykyä käsitellä omia tunteitaan suhteessa kokemukseen hyvästä vanhemmuudesta. Kurssiin kuuluva materiaali:

- DVD ryhmätapaamisen aiheista (4tuntia, ruotsin kielinen teksti)
- ryhmäjohtajan manuaali (n. 500 sivua) rakenne ja suunnitelma jokaiseen ryhmätapaamiseen, kysymykset, kotitehtävät, videodialogi kirjallisena
- kirja vanhemmuudesta, De otroliga åre, joka jaetaan vanhemmille
- pyramidiposteri – kuvaa vanhempainkurssin positiivista rakennetta (painotus kanssakäymisvalmiuksissa ennen kuin aletaan keskustella rajojen asettamisen strategioista ja johtopäätöksistä)

Lastenohjelmassa lapsia opetetaan tunnistamaan **omat tunteensa**. Heitä opetetaan ymmärtämään sama tilanne erilaisista näkökulmista, **toisten näkökulmasta**.

Opettajaohjelmassa myönteinen palaute on keskeinen osa metodologia, jolla luodaan luokassa positiivinen suhtautuminen asioihin.

Koulutus/ vetäjien kouluttaminen

Vanhempien ryhmän vetämiseksi on käytävä kolmen päivän kurssivetäjän koulutus. Näitä koulutuksia järjestetään kaksi kertaa vuodessa, yleensä Lundissa. Koulutus järjestetään Kjell Hanssonin, Lundin Yliopiston professorin toimesta. Carolyn WebsterStratton on muutoin vastuussa koulutuksesta, jota johtaa Willy-Tore Mörch, psykologian professori Norjasta. Koulutuksen jälkeen osallistujan on pätevyyden saamiseksi pidettävä kaksi vanhempien kurssia. Tämän jälkeen saa laatumerkinnän, joka vahvistaa menetelmän osaamisen ja hallitsemisen.

Koulutukseen osallistuvilta edellytetään mielellään lapsen kehitykseen liittyvää koulutusta ja asiantuntemusta sekä ryhmässä toimimisen dynamiikkaa.

Koulutukseen voi osallistua maks. 24 henkilöä. Kustannukset osallistujaa kohden 6875 sek. Lisätiedot koulutuksesta ja ilmoittautuminen Maj Danielsson vid Lunds universitet, tel. 046-222 31 60 eller 046-17 44 07, maj.danielsson@med.lu.se.

Menetelmän käyttäminen

Käytetty Hollannissa, Englannissa, Norjassa ja Ruotsissa. Tanskassa ovat Holstebro, Ikast, Herning ja Aalborgin kunta saaneet menetelmän kokeiluun avustusta Sosiaaliministeriöltä.

Dokumentaatio:

Ohjelmassa pyritään systemaattiseen dokumentaatioon laadun varmistamiseksi ja tulosten saavuttamiseksi. Arvioinnissa on käytetty erilaisia standardisoituja, kansainvälisesti tunnettuja tulostimittareita tulosten seuraamiseksi.

Arviointi osoittaa merkittävää parannusta lasten ja vanhempine käyttäytymisessä sekä yhteistyössä vanhempien ja opettajien kanssa. De otroliga åren on valittu projektin Blue Prints for Violence Prevention CSPV- keskuksen ohjelmaksi (Center for the Study and Prevention of Violence), Coloradon Yliopistossa. De otroliga åren tuloksia:

- vanhemmat käyttävät kasvatuksessa enemmän palkitsemista
- lapset joutuvat kohtaamaan vähemmän kriittisiä ja negatiivisia kommentteja
- vanhempien rajojen asettaminen parempaa
- vähemmän depressiivisiä tunteita omasta vanhemmuudesta
- perheen vuorovaikutus paranee
- positiivinen ongelmanratkaisu

Lisätietoja:

Anton Rasmussen
Projekt PMT/De utrolige år
Tinghuset

Torvet 6
7430 Ikast

Telefon: 99 60 43 30

E-post: anr@ikast.dk
www.deutroligeaar.dk

<http://www.servicestyrelsen.dk/wm140790>

<http://www.son.washington.edu/centers/parenting-clinic/default.asp>

<http://www.deutroligearene.no/>

<http://incredibleyears.wales.co.uk/seattlewalesiy.html#parenting>

<http://www.incredibleyears.com/>

www.familjeforum.com

KOMET-kurssit

Mallin kehittely alkoi 2001 Tukholman kaupungin FoU-yksikössä, kehitetty alunperin amerikkalaisten Barkleyn Russel'in ja Carolyn Webster-Strattons mallista Martin Hasslerin ja Linda Havbringin toimesta, 2002 implementointi ja samana vuonna satunnaistettu pilottitutkimus. Malli otettiin käyttöön v. 2003 Tukholmassa ja on siellä tällä hetkellä eniten käytetty malli. Ohjelma poikkeaa muista Ruotsissa käytetyistä malleista vahvan tutkimukseen pohjautuvan kehittämisen osalta (pilottitutkimus, 4 osatutkimusta, 2 arviointitutkimusta)

- KommunikationsMetod manuaalin pohjautuva opetuskurssi vanhemmille
- oppimisteorioihin ja käyttäytymispsykologiaan pohjaava malli, jossa varhainen puuttuminen keskeistä

Kohderyhmä:

- perheet, joissa rajojen asettamisessa ongelmia > impulsiiviset, riitelevät ja uhmakkaasti käyttäytyvät 3-10v lapset

Tavoitteet:

- vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen parantaminen
- roolien ja odotusten selkeyttäminen
- positiivinen palaute vahvistaa hyvää käytöstä

Toimintatapa:

- vanhempainryhmiä vetää kaksi ohjaajaa,
- ryhmässä vanhempia, joiden yhteinen lapsi määrä noin 6
- tapaamiset kerran viikossa 2,5h/kerta, yhteensä 11 kertaa, molemmat tai toinen vanhemmista osallistuu, tapaamisissa 1-11 teemaa omine tavoitteineen

- välineenä videointi, roolipelit, kotitehtävät, kirjallinen materiaali vanhemmille > analysointi ja keskustelu ryhmissä

Menetelmän käyttö ja dokumentointi:

Komet-ohjelmaa on levitetty Ruotsissa ja sitä käytetään monissa kunnissa. Uppsalan Yliopistossa tehty vaikuttavuustutkimus osoittaa, että ohjelma vähentää lapsen käyttäytymisongelmia, lisää lapsen sosiaalista kompetenssia ja että ohjelmaan osallistuminen on edistänyt positiivisesti vanhempien suhtautumista lapsiin ja kasvustustehtävään.

Tutkimuksessa käytettiin kontrolliryhmää, seurantaan, satunnaisettua otantaan sekä useita erilaisia mallintamisvälineitä (SDQ, Eyberg Child Behaviour Inventory, PDR Parent Daily Report, PPI Parent Practices Inventory, Social Competence Scale-parent).

2004 Tukholman kaupungin Tutkimus- ja kehittämissyksikön arvioinnissa selvitettiin vanhempien mielipiteitä Komet för föräldrar-ohjelmasta. Ketkä osallistuvat, keitä lapset ovat ja mitä mieltä vanhemmat kurssista olivat? Vanhemmat suhtautuivat ohjelmaan erittäin positiivisesti ja vain muutama vanhempi keskeytti kurssin. Edelleen 68% vanhemmista oli sitä mieltä, että lasten käyttäytymisongelmat olivat vähentyneet. Arvionti toteutettiin kyselyillä ohjelman alkaessa ja lopussa.

FoU-tutkimus 1/2007 (Sundell, Kling etc):

- Komeetan iltakurssit vähensivät lasten käyttäytymisongelmia 42%, yhteistoiminta perheissä kasvoi ja lasten aggressiiviset impulssit vähenivät, kodin ilmapiiri parani, vanhempien välit paranivat
- tutkimukseen osallistui 159 vanhempaa (65% äitejä), jotka jaettiin 3 ryhmään : 1) normaalikurssi 2) yhden kerran kurssi 3) odotuslistalle
- kuten vastaavissa ulkomailla tehdyissä tutkimuksissa 60% poikia, vaikutukset sukupuolesta riippumattomia

Ruotsin Statens folkhälsoinstitut'in tekemän selvityksen mukaan Komet kursilla on evidenssiin pohjautuvaa näyttöä.

KOULUKOMEETTA

- peruskomeetta kehitettynä opettajille/kouluille
- kehitetty Tukholma/ FoU, Uppsalan Yliopisto ja Arizonan Yliopiston kanssa yhteistyössä
- manuaalit 1-5 luokkalaisille ja 6-9 luokkalaisille
- kaksisuuntainen: panostetaan oppilaisiin, joilla on käyttäytymisongelmia mutta myös luokkaan kokonaisuutena
- välineitä opettajalle 1) kohdata lapsi, joka on levoton, keskittymisvaikeuksista kärsivä, ulospäin suuntautunut 2) välineitä lisätä luokan yhteistoimintaa

Tavoite:

- yksittäiseen lapseen kohdistuvana tukea lapsen itsetuntoa ja vahvistaa hyvää käytöstä, parantaa motivaatiota ja keskittymistä
- koko luokkaan kohdistuva toiminta: konfliktinratkaisu ja yhteistyömenetelmät

- tutkimus Martin Forster, 1/2007: Komet johtaa keskeisiin muutoksiin, siinä miten opettaja kohtaa oppilaat, mikä taas puolestaan vaikuttaa myönteisesti oppilaiden käyttäytymiseen

Koulutus/ pätevytyminen ryhmän vetäjäksi

Tukholman kaupungin työntekijöille ilmainen, paikkojen mukaan muut kunnat voivat ostaa koulutuspaikkoja (lukukautta kohden koulutetaan noin 30 osallistujaa) Koulutus käsittää 3,5 päivää ja 13 työnohjaus tapaamista, a 2 tuntia jaettuna kahdelle periodille. Ryhmäntäjän koulutuksen suorittanut saa samanaikaisesti vanhempien ryhmän vetäjän koulutuksen. Koulutettavilta edellytetään työkokemusta lasten ja vanhempien kanssa työskentelystä. Koulutus alkaa lukukauden alkaessa, ilmoittautuminen ja lisätiedot www.kometprogrammet.se.

Koulutus sisältää manuaalin, videot ja työskentelymateriaalin ryhmänjohtajalle sekä vanhempien materiaalin.

Osallistumismaksu ulkopuolisilta 12 000 sek, hintaan sisältyy 26 tunnin työnohjaus.

Ryhmänjohtajan koulutuksesta vastaa laillistettu psykologi, tiedustelut komet@sot.stockholm.se. tai www.beteendeanalys.com.

Lisätietoja:

Fredrik Livheim, Psykolog ved föräldreprogrammet

Telefon: +46 70 472 54 42

E-mail: fredrik.livheim@sot.stockholm.se

Kajsa Björnson

Telefon: +46 8-508 06 187

E-mail: kajsa.bjornson@bromma.stockholm.se

Kurssit ja kontaktit: Projektleder Charlotte Skawonius

Telefon: +46 8-508 25 603

E-mail: komet@sot.stockholm.se.

www.prevention.se

Komet-tutkimukset <http://www.kometstudien.se>

Komet-ohjelman kotisivut <http://www.kometprogrammet.se/KOMETinfo.pdf>.

raportti tutkimuksesta <http://www.kometprogrammet.se/eocha.pdf>

arviointitutkimus http://www.stockholm.se/files/90400-90499/file_90499

COPE- The Community Parent EducationProgram

Tausta

Menetelmän on kehittänyt kanadalainen professori Charles Cunningham/Hamiltonin Yliopistosta yhdessä Chedoke Child and Family Institut Center'in kanssa., jossa on pitkään kehitetty vanhempainkoulutuksen menetelmiä ja tutkimusta.

Cope on tietoon pohjautuva koulutus vanhemmille, joilla on vaikeuksia 3-12v lastensa kasvattamisessa. Ohjattu, preventiivinen koulutusmalli rakentuu vanhempien aktiiviselle

osallistumiselle ja soveltuu käytettäväksi suhteellisen suurissa ryhmissä. Tärkeä peruste menetelmän kehittämiseksi oli halu tavoittaa myös ne perheet, jotka eivät muutoin osallistu vanhempainkursseille. Ryhmissä, joissa on 25-30 vanhempaa, käsitellään kasvatukseen liittyviä kokemuksia ja tietoa. Cope-kurssien vetäjät ovat koulutettuja ryhmänvetäjiä, joilla on kokemusta lapsista ja vanhemmista. Ohjelman kantavana ajatuksena on, että vanhemmat tuntevat lapsensa parhaiten, mutta ajoittain vanhemmuuteen tarvitaan lisäpanostusta.

Tavoitteet

Cope-ohjelma vahvistaa vanhempien itseluottamusta ja kehittää vanhemmuuden rooleja, mahdollistaa kokemusten jakamisen ja uusien kontaktien solmimisen sekä tarjoaa konkreettisia ja käytännön strategioita vanhemmuuteen. Lisäksi vanhempien positiivista suhtautumista lapsiinsa vahvistetaan.

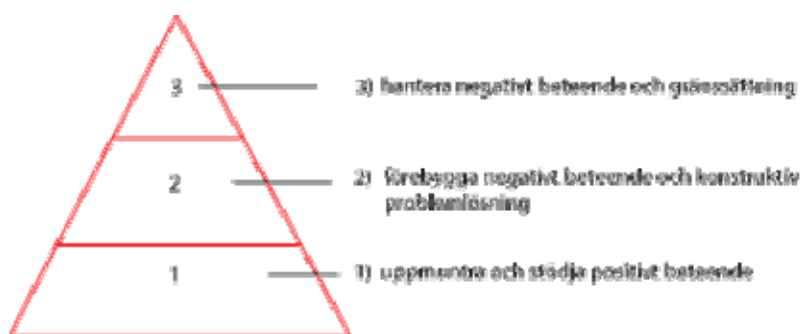
Teoria ja menetelmä

Lähtökohtana on PTM (Parent Management Training). Cope perustuu neljään konseptiin:

- 1) kognitiivinen psykologia – asennemuutos ja reflektio
- 2) sosiaalinen oppiminen – mallintaminen ja harjoittelu, omat strategiat
- 3) systeeminen perheteoria – vaikuttaminen perheen suhteisiin ja rakenteeseen
- 4) ryhmäprosessit – verkoston rakentaminen, asennemuutos, muutoksen sisäistäminen

Cope-mallin havainnollistaminen

Cope-malli voidaan kuvata pyramidilla, joka symbolisoi toimivaa vanhemmuutta:

Cope-ohjelman rakenne ja sisältö

Pääsääntöisesti Cope-ryhmä koostuu 25-30 vanhemmasta ja yhdestä kahteen Cope-ryhmäjohtajasta. Ryhmä tapaa kerran viikossa 10 viikon ajan, kaksi tuntia kerrallaan. Työskentely tapahtuu tieteellisesti testatun manuaalin, videovinjettien, roolipelien, reflektion ja kotitehtävien mukaisesti.

Jokaiselle tapaamiselle on muotoiltu oma teema kurssisuunnitelmaan. Asioiden konkretisointi ja käytännön harjoitukset edesauttavat vanhempia muuttamaan käyttäytymistään. – puhuminen ei

pelkästään riitä.. Videokoosteet ovat yleispäteviä ja luonteeltaan universaaleja, mikä mahdollistaa menetelmän käyttämisen eri kulttuureista tulevien vanhempien kanssa.

Kurssit pidetään perheiden lähiympäristössä mikä helpottaa kuormitettujen vanhempien osallistumista kursseille. Kurssit järjestetään yhteistyössä koulun ja sosiaalitoimen kanssa. Koulutusta järjestetään myös lasten- ja nuortenpsykiatrian vastaanotolla, jolloin siitä hyötyvät perheet, joissa on kaikkein eniten vaikeuksia.

Koulutus/kurssin vetäjät

Ruotsin COPE-yhdistys järjestää kahden päivän kurssin vetäjän koulutusta Charles Gunninghamin tai hänen ruotsalaisten kollegojen toimesta kaksi kertaa vuodessa englanniksi.. Lisäksi järjestetään seurantapäiviä ja syventäviä koulutuspäiviä.

Kurssitettavat ovat yleensä opettajia, sosiaalityöntekijöitä, perhetyöntekijöitä, psykologeja, sairaanhoitajia jne. Tärkeitä osaamisalueita ovat kasvatuskompetenssi, kokemus lasten ongelmien käsittelystä ja osaaminen ryhmän johtamisesta. Lisätiedot ja ilmoittautuminen www.svenskacope.se.

Kustannukset

Peruskoulutus kurssinvetäjälle maksaa 4500 sek + alv + materiaalimaksu 1500 sek (manuaali+videot)

Materiaali

Ruotsinkielisen manuaalin ja videot on ottanut hoitoonsa Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Malmö ja ne voi tilata sieltä. Videoita on saatavilla myös COPE 2-12v. arabian, albaanin ja afgaanin kielisinä.

COPE-ohjelman käyttö ja dokumentointi

Kanadassa on tehty (Cunningham, Charles E, Rebecca Bremner & Margret Secord, 1995 COPE- The community Parent Education..) kontrolloitu satunnaisotantaan perustuva tutkimus 450:lle käytöshäiriöiselle lapselle ja heidän perheilleen. Lapset jaettiin summittain kolmeen ryhmään, joista 1. ryhmän vanhemmat osallistuivat Cope-ohjelmaan, 2.ryhmän vanhemmat ohjattiin lastenpsykiatrian palveluihin ja 3. ryhmä jäi odotuslistalle (kontrolliryhmä). Cope-ohjelmaan osallistuneen ryhmän tulokset osoittivat:

- huomattavia parannuksia ongelmanratkaisukyvyssä
- merkittävää kasvatusero-ongelmien vähentymistä
- positiivinen tulos pysyi ennallaan suuremmassa määrin kuin muissa ryhmissä kuuden seurakuukauden ajan

Tähänastisissa **Ruotsissa** tehdyissä arvioinneissa mm. BUP/Malmö 2001 ”Föräldrargrupper- föräldrarutbildning enligt COPE-metodiken”, Linköping 2002 Plattformsprojektet och Futurumprojektet i Västerås 2004 sekä Gävlen kunnan ”Kvalitet och uppföljning rapport 2004:03, on selvinnyt, että Cope-ohjelmaan osallistuneet vanhemmat olivat:

- tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä kurssiin
- kokivat saaneensa uusia ideoita ja oppineensa enemmän keskusteluissa toisten vanhempien kanssa
- kehittyneensä vanhemman roolissaan
- saaneensa lisävalmiuksia ongelmatilanteiden käsittelyyn
- tulleet varmemmiksi roolissaan vanhempina
- tunnistanee positiivisen muutoksen lastensa käyttäytymisessä

Malmössa ohjelmaa on käytetty menetelmänä työskenneltäessä **maahanmuuttaja-perheiden** parissa ja saadut kokemukset ovat osoittautuneet erittäin myönteisiksi.

Ruotsissa on otettu käyttöön myös Teini-Cope 13-18 vuotiaiden nuorten vanhemmille, joka on sovellettu malli perusmenetelmästä.

www.cope.se

www.cope.ca

MARTE MEO

Ohjelman avulla parannetaan vuorovaikutusta, jolloin yhteistyötä vanhempien ja lasten välillä myös paranee. Perusajatuksena on, että vanhemmat oppivat ymmärtämään lapsiaan paremmin, jolloin he tukevat lapsen kehitystä paremmin. Menetelmää voidaan käyttää kolmella tasolla; kehittämis-, kommunikaatio- ja hoitomenetelmänä.

Ohjelman on kehittänyt hollantilainen terapeutti Maria Aarts ja se on videopohjainen menetelmä, joka rakentuu oppimiseen ja kehitystä tukevaan vuorovaikutukseen. Keskeisenä on osallistujien resurssit. Videoanalyysin avulla päätetään, mihin aloitteisiin ja sosiaalisen kompetenssin alueella vanhempi ja lapsi tarvitsevat kehittämistä.

Videoanalyysissä käsitellään lapsen ja vanhemman välisiä arkipäivän tilanteita lapsen tarpeista, aikuisen tuesta ja tiedosta, mikä on vanhemmalle tarkoituksenmukaista lapsen kehityksen tukemisessa.

Ohjelma etenee tapaamisten pohjalta – aluksi yksi tapaaminen viikossa, myöhemmässä vaiheessa harvemmin – jossa videon avulla analysoidaan vanhempien ja lapsin yhdessäoloa erilaisissa strukturoiduissa tilanteissa kuten ruokailu, vapaa-aikana, leikissä jne. Huomion keskipisteessä on vanhemman kompetenssi ja lapsen tarpeet.

Jälkikäteen vanhemmat harjoittelevat annetun tehtäväkohdan mukaisesti osaamistaan, esim. lapsen aloitteiden identifiointi. Tästä lähtökohdasta vanhempi työstää vuorovaikutuksella lapsen kanssa lapsen tarpeita kohtaavaa ja tukevaa suhtautumista. Videon analysointi jatkuu seuraavaan työstämistarpeeseen. Tapaamiset lopetetaan vasta, kun tuen tarpeelle ei kummankaan osapuolen taholta olen enää tarvetta.

Kohderyhmä

Ohjelmasta hyötyvät kaiken ikäiset lapset ja vanhemmat. Menetelmä kattaa monenlaisia ongelmanasetteluja ja erilaisia kohderyhmiä, esim. hyperaktiiviset ja autistiset lapset, sijaisperheiden lapset, lastentarhat ja koulujen ohjelmat.

Menetelmä

Marte Meo rakentuu humanistiselle resurssikeskeiselle ihmiskäsitykselle, jossa ihmisten välinen yhteistyö muodostaa primäärin kehitysympäristön ja jossa merkitykselliset suhteet ovat tie kehitykseen, oppimiseen ja elämänhallintaan.

Tästä lähtökohdasta Maria Arts on yhdessä amerikkalaisen lastenpsykiatri Daniel Sternsin kanssa kehittänyt viisi konkreettista vuorovaikutusperiaatetta:

- 1) lapsen viestin seuraaminen
- 2) lapsen positiivinen kannustaminen
- 3) tunnistaa signaaleja, joita käytetään merkkeinä, vuorovaikutustarpeen päättymisestä tai sen tarpeesta
- 4) yhteistyö strukturointi
- 5) positiivinen johtajuus

Näitä periaatteita seuraten vanhemmat oppivat kommunikoinnin lapsen suuntaan; ottamaan katse-, puhe- ja fyysisen kontaktin. Marte Meon tavoitteena on seurata lapsen viestintää tunnetasolla ja kannustaa vanhempia reagoimaan siihen, mikä osaltaan vahvistaa kiintymystä. Saman aikaisesti lapsen tunneviestejä vahvistetaan verbalisoimalla asia, mikä puolestaan kehittää lasta emotionaalisesti, kognitiivisesti ja sosiaalisesti. Omien tunteiden ymmärtäminen on tie lapselle struktuurin ja suuremman turvallisuuden vahvistaja.

Huomioitavaa

Menetelmä edellyttää terapeutista koulutusta, joka kestää 15 kk, jossa kaikkiaan 18 kurssipäivää. Koulutus on sertifioitu. Koulutus on kohdennettu sairaanhoitajille, psykologeille, pedagogeille, opettajille ja sosiaalityöntekijöille. Hoito-, opetus tai kasvatuksen pohjauskoulutus on edellytyksenä koulutukseen osallistumiselle.

Ohjelman käyttäminen ja dokumentointi:

Menetelmää on käytetty laajasti päivähoidossa, perhehoidossa, vammaisten, dementikkojen, **adoptioperheiden**, henkilöstön yhteistyön kehittämisessä ja opetuksessa. Menetelmää on käytetty yli 20 maassa eri ammattikunnissa.

Tanskassa Ingeborg Hedegaard Kristensen on kirjoittanut väitöskirjan Marte Meon hyödyntämisestä terveyspalveluissa, sen vaikuttavuudesta ja prosessiarvioinnista (2002) ja toteuttanut 16 perheen työskentelystä arvioinnin terveystoimessa Fredericin kunnassa (2005). Paikallisesti on tehty kvalitatiivisia arviointoja. Menetelmästä on tehty useita artikkeleja ja projektikuvauksia. Tankalainen Marte Meo keskus on itsenäinen konsulenttitoiminto, joka tarjoaa terapiaa, neuvonta- ja ohjuskursseja, teemapäiviä ja alustuksia. Marte Meo järjestöstä tuli säätiö vuonna 1997 ja se julkaisee kolme kertaa vuodessa jäsenkirjeen.

Lisätietoja:

Marte Meo Foreningen i Danmark
Hjemmeside: www.martemeo.dk

Dansk Marte Meo Center
Drøvten 37
9310 Vodskov
Telefon: 98 29 22 45
Hjemmeside: www.dmmc.dk

Kansainvälisen MarteMeon kotisivut <http://www.martemeo.com/site/index.cfm>

Norjan MarteMeo www.martemeo.no

Marte Meo ohjelmia <http://www.martemeo.com/site/about/programmes.cfm>

ACTIVE PARENTING – Aktiivinen vanhemmuus

Ohjelma pohjautuu amerikkalaisen Michael Popkinin 1980-luvulla aloittamaan työhön. Ruotsissa koulutusta on annettu vuodesta 1995 lähtien. Koulutusohjelma on tarkoitettu vanhemmille, opettajille ja muilla aikuisille, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa.

Arviointi

Kontrolliryhmä tutkimus osoitti, että vanhemmat kokivat lapsillaan esiintyvän vähemmän käyttäytymisongelmia ohjelman jälkeen <http://www.activeparenting.com/researchresults.htm>.

Ruotsissa kontrolliryhmällä tehty tutkimus ohjelmasta Aktiivinen vanhemmuus Tänään 2-12 on toteutettu tutkintotyönä Göteborgin Yliopiston Psykologian laitoksella. Arviointi vahvisti edellä mainitun tutkimuksen tuloksen.

Menetelmä

Aktiivinen vanhemmuus-ohjelmassa on 4 eri koulutusta vanhemmille tai muille aikuisille lapsen iän määrittelemänä:

- aktiivinen vanhemmuus tänään 2-12 v
- aktiivinen vanhemmuus teini-ikäisille
- aktiivinen vanhemmuus pikkulasten vanhemmille
- aktiivinen johtajuus koulussa (kasvattajille ja opettajille)

Tavoitteet:

- antaa vanhemmille luottamusta johtajarooliinsa
- vahvistaa aikuisen johtamisominaisuuksia
- lisää valmiuksia ja välineitä vahvistaa lapsen itsetuntoa
- antaa välineitä rajojen asettamiseen
- välittää työkaluja, jotka stimuloivat vastuunottamiseen ja luovat läheisyyttä

Vanhempien koulutus

Aktiivinen vanhemmuus Tänään 1-12 v ja Aktiivinen Vanhemmuus Tänään muutosikäisten vanhemmille on jaettu kuuteen kurssitapahtumaan 1-3 viikon välein. Jokainen tapaaminen kestää 3 tuntia (yhteensä 18 tuntia). Vaihtoehtoisesti kurssin voi käydä 2h/ 12 tapaamiskertaa. Koulutus on video- ja keskustelupohjaista. Pikkulasten vanhemmille tarkoitetut koulutukset on jaoteltu 3h/3krtaa tai vaihtoehtoisesti 2/6 kertaa.

Ryhmään suositellaan osallistuvan vähintään kuusi, maks. 12 vanhempaa.

Koulutus/vetäjän pätevyys

Aktiivinen vanhemmuus –ohjelmassa on koulutuksen vetäjiä (vanhempien ryhmien vetovastuu) kaikkialla Ruotsissa. Ryhmän vetäjäksi on suoritettava kurssi huolimatta koulutus- tai työkokemuksesta. Koulutus kestää n. 3kk yhteensä 6-7 päivää. Koulutuspäivien välillä tehdään etätehtäviä.

Ennen pätevyyden saamista täytyy koulutuksen osallistuneen vetää ainakin kaksi vanhempien ryhmää vuoden aikana ja hankkia niistä osallistujien arvioinnit. Koulutettavat voivat olla ammattiryhmistä, mutta tärkeintä on osallistujan kypsyys ja aito kiinnostus toisten ihmisten hyvinvoinnista sekä kokemusta työskentelystä ihmisten kanssa. Koulutusryhmässä voi olla 8-12 osallistujaa.

Kustannukset

Ohjaajakoulutus maksaa noin 12 000 sek/ osallistuja. Koulutusmateriaali ja kirjallisuus sisältyvät koulutusmaksuun. Anmälan

Lisätietoja www.activeparenting.se.

Muita vanhempien kursseja :

Föräldrakraft http://www.fhi.se/templates/fhischoolpage_8585.aspx

Föräldrastegen http://www.fhi.se/templates/fhischoolpage_8482.aspx

Nya steg. lyhyt versio Askeleet-ohjelmasta
http://www.fhi.se/templates/fhischoolpage_9461.aspx

Örebro preventions program http://www.fhi.se/templates/fhischoolpage_8484.aspx

Tietoa seuraavista menetelmistä <http://www.servicestyrelsen.dk>

Familieklasser og familieskoler ; tavoitteena säilyttää oppilaan side normaaliluokkaan, aktivoida ja vastuullistaa oppilas sekä antaa vanhemmille kokemus vastuunjakamisesta lapsen kanssa

Familierådslag/perheneuvonpito: tavoitteena asettaa lapsi keskiöön, vastuullistaa perhe suhteessa lapseen tai nuoreen sekä aktivoida läheisverkoston resurssit

Mellow Parenting; tavoite antaa vanhemmille tarvittava itseluottamus etsiä omat ratkaisut lasten kasvatusongelmiin

Funktionaalinen perheterapia; tavoiteena parantaa perheen vuorovaikutusta ja yhteistyötä, vähentää negatiivista suhtautumista perheenjäsenten kesken

www.förebyggning.se ja www.förebyggelse.no

Lisätietoja

Marjo [Hannu-Jama/NOPUS/ marjo.hannu-jama@nopus.org](mailto:marjo.hannu-jama@nopus.org)